

Omgangsnormen en vormen in De Proeftuin

'Samen verantwoordelijk voor een veilige en fijne plek om te leren, te werken en te leven'

1. Pedagogische opdracht en uitgangspunten

Onze school wil een plek zijn waar ieder kind zich **veilig, gezien en serieus genomen** voelt. Pesten staat haaks op onze pedagogische opdracht: '**het goede kinderleven**' en op de waarden; **vertrouwen, eerbied en verbinding** waarop ons onderwijs rust.

De hieronder beschreven omgangsnormen en vormen zijn gebaseerd op het gedachtengoed van pedagoog Janusz Korczak, politiek denker en filosoof Hannah Arendt en filosoof Emmanuel Levinas.

Janusz Korczak – Het kind als volwaardig mens

Wij erkennen kinderen als **draggers van rechten**, met een eigen stem en waardigheid. Dit maakt dat we kinderen actief betrekken bij het voorkomen en oplossen van pestgedrag. Elk kind heeft recht op respect, hiermee bedoelde Korczak vooral: elk kind heeft recht op aandacht. Oprechte aandacht. Wanneer we te maken hebben met een pestsituatie vinden we het belangrijk om alle stemmen die betrokken zijn te horen. Op De Proeftuin leren en werken kinderen vanuit een vaste basisgroep. Wanneer er pestgedrag ontstaat, kijken we naar de hele groep zowel om de oorzaak te achterhalen als de mogelijke oplossing te vinden. Om de groep van kinderen staat een groep van

ouders. Ouders worden betrokken wanneer dit helpend is, school maakt hierin een inschatting.

Hannah Arendt – Verantwoordelijkheid en handelen

Pesten wordt gezien als een **sociaal en moreel probleem**, niet alleen als individueel falen. Iedereen in de schoolgemeenschap draagt verantwoordelijkheid. Wegkijken is geen neutraliteit, maar laat onrecht voortbestaan. Kinderen mogen ervaren dat ze op De Proeftuin deel uitmaken van een groter geheel en dat we met elkaar verantwoordelijk zijn voor dat grote geheel. Lukt dit niet of gaat het mis dan hebben we hier een open dialoog over met alle betrokkenen.

Emmanuel Levinas – Zorg voor de ander

De ontmoeting met de ander roept een morele plicht op. Wij leren kinderen dat zij **verantwoordelijk zijn voor de ander**, juist wanneer die kwetsbaar is. Respect en zorg vormen de kern van ons handelen. Genieten is een belangrijk woord in de theorie van Levinas. Hier zit wel een dringend appel aan vast. Genieten doe je niet alleen en je hebt een verlangen om de ander ook te laten genieten. We wensen onze kinderen toe dat ze een gevoeligheid mogen ontwikkelen in het ervaren van het leed van de ander. Wanneer deze gevoeligheid ervaren wordt, kan er ook naar gehandeld worden.

2. Wettelijk kader

Op De Proeftuin gebruiken we de Regenboog-aanpak om aan de verplichtingen te voldoen. Door de Regenboogtraining is een gezamenlijke schooltaal en –cultuur met elkaar ontwikkeld waarbij veiligheid en welbevinden geborgd is. De Regenboogtraining richt zich op het samenspel tussen pedagoog en kind (ouders) en tussen de kinderen onderling. Alle sociale processen worden in eerste instantie vanuit het geheel van de groep bekeken en geoefend. We gaan ervan uit dat ieder mens is ingebed in een sociaal stelsel. De keuzes die wij maken in ons gedrag zijn maar voor een klein deel individueel bepaald, ze worden voor het grootste deel door de groep die achter ons staat aangestuurd. Iedere gemeenschap kent ook eenlingen. De eenling niet buitengesloten laten worden is de opgave van de gemeenschap. Sommige mensen hebben een beetje extra hulp nodig om de aansluiting met de groep te vinden. In de Regenboogtraining wordt uitgegaan van het principe dat wat goed is voor één, ook goed is voor allen. (Bron Regenboogmap BVS) Dit document ‘omgangsnormen en vormen’ voldoet aan de eisen uit:

1. Wet veiligheid op school

- Zorgplicht voor sociale veiligheid
- Monitoring van sociale veiligheid
- Aanwijzing van een anti-pestcoördinator/vertrouwenspersoon

2. Kerndoelen sociaal-emotionele ontwikkeling

Deze doelen staan beschreven in de Regenboogmap pagina 10.

3. Meldplicht en klachtenregeling

De school treedt actief op tegen pesten en werkt preventief, signalerend en corrigerend.

3. Wat verstaan wij onder pesten?

Pesten is een ernstige en specifieke situatie van sociale onveiligheid die vaak voorkomt op scholen en verdient daarom de aanhoudende en extra aandacht van scholen. Pesten is een vorm van agressief gedrag, waarbij een persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen. De gevolgen van pesten kunnen groot zijn: het richt mogelijk blijvende schade aan bij de slachtoffers. Dit betreft niet alleen schade aan het persoonlijke welbevinden maar ook aan de prestaties op school. De houding van de pedagoog ten opzichte van pestgedrag is hierin van groot belang. Pesten is een complex probleem en is van alle tijden. Het vindt veelal onder de radar plaats, waardoor pedagogen en ouders niet altijd door hebben wat er zich in een klas tussen kinderen onderling afspeelt. Pesten stopt niet op het schoolplein, het gaat soms online en offline door buiten de muren van de school. Het is daarmee niet een probleem dat de school alleen kan oplossen. Ook ouders, sportverenigingen en andere maatschappelijke organisaties hebben een eigen verantwoordelijkheid en dienen zich maximaal in te spannen om de sociale veiligheid en het welbevinden van kinderen te bevorderen.

(Bron, map Regenboogtraining)

Vormen van pesten zijn onder andere:

- Verbaal (schelden, dreigen)
- Fysiek (duwen, slaan)
- Sociaal (uitsluiten, roddelen)
- Digitaal (cyberpesten)
- Discriminerend pesten

4. Preventie: een gezamenlijke verantwoordelijkheid

Schoolniveau

- Actief werken aan een **veilig pedagogisch klimaat**. De Regenboog aanpak van BVS is hier ondersteunend in. Alle pedagogen van De Proeftuin zijn bekend met de Regenboogaanpak.
- Regelmatige meting van sociale veiligheid. We doen dit middels vragenlijsten van de Regenboogaanpak van BVS. Instrumenten zijn:
 - De klassenscan 3x per jaar (november, maart en juni).
 - Veiligheidsthermometer, 'Veiligheidsbeleven in beeld' (oktober/november). Deze lijst wordt afgenomen door de vaste pedagoog van de groep. Aanwijzingen voor afname staan in de map van de Regenboogtraining, pagina 111.
 - Individuele vragenlijst, ontwikkeling van het 'zelf'. Deze wordt afgenomen naar inzicht van de pedagoog.
- Jaarlijkse bespreking van het pestprotocol met team, ouders vinden het protocol online en kinderen worden erin meegenomen door de pedagogen in de groepen.
- Benoeming van een pestcoördinator: Diane Koehoorn (vertrouwenspersoon)

Ouderniveau

- Aan het begin van elk schooljaar organiseren we een groepsouderavond om afspraken te maken over hoe we dit jaar als pedagogen en ouders om de hele groep kinderen heen kunnen staan.
- Ouders vinden het anti-pestprotocol op de website van de school.

Groepsniveau

- Klassengesprekken over respect, verschillen en verantwoordelijkheid
- Klassenafspraken die met leerlingen samen worden opgesteld
- Aandacht voor burgerschap en morele vorming
- Ruimte voor het leren spreken én luisteren

Kindniveau

- Kinderen leren om voor zichzelf op te komen zonder dat dat ten koste gaat van de ander. Ze leren signalen herkennen van pesten, allereerst bij zichzelf en vervolgens ook bij de ander. Ze leren verantwoordelijkheid te nemen wanneer ze als omstander betrokken zijn.

Bovenstaand schrijven is een wenselijke situatie. Kinderen mogen hierin oefenen en leren en wij als pedagogen en ouders mogen het goede voorbeeld geven. Immers voor ons als volwassenen is bovenstaand al een grote uitdaging in het leven.

5. Signalering

Pesten wordt serieus genomen, ook wanneer signalen klein of indirect zijn.

Janusz Korczak: 'alle tranen zijn zout...'

Signalen kunnen komen van kinderen, ouders en pedagogen

De school hanteert het principe: **Elk signaal is een uitnodiging tot handelen.**

6. Aanpak bij pesten

Stap 1 – Luisteren en erkennen

Elk kind wordt gehoord in een veilige setting

De ervaring van het kind is leidend, we bagatelliseren niet.

(Korczak: respect voor de stem van het kind)

Stap 2 – Inzicht en verantwoordelijkheid

We voeren gesprek(ken) met de pester(s) waarbij de focus ligt op verantwoordelijkheid, niet alleen schuld, we ondersteunen kinderen in het reflecteren op gevolgen van het handelen.

(Arendt: handelen en morele verantwoordelijkheid)

Stap 3 – Herstel en afspraken

Herstelrecht met als doel om beide 'partijen' weer bij elkaar te brengen. Daders en slachtoffers leren om in overleg met elkaar en hun omgeving conflicten op te lossen. Vandaaruit maken we afspraken over hoe we in de toekomst verder gaan. Wat mag je verwachten van elkaar? Waar nodig zullen ouders hierin betrokken worden. Hierin maken de pedagoog van de groep en de anti-pest coördinator een weloverwogen beslissing.

Vervolgens is het de taak van de pedagoog van de groep om blijvende aandacht voor veiligheid in de groep te hebben. De lessen binnen de regenboogaanpak kunnen hiervoor ingezet worden. Blijft het pestgedrag aanhouden dan zal de school maatregelen treffen welke passend zijn bij de leeftijd en de situatie. Dit zal altijd binnen de wettelijke kaders zijn en in overleg met directie van de school, intern begeleider, de pedagoog, het kind en ouders.

(Levinas: verantwoordelijkheid voor de ander)

7. Rol van ouders

Het goede kinderleven, vertrouwen en verbinding. Als je werkt met kinderen dan werk je ook met de ouders die bij deze kinderen horen. Dit is een feit. Ouders en kinderen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Als we kinderen, ouders en onszelf de juiste plek geven in dat systeem, dan kan het gaat stromen. Kinderen mogen in dit

systeem volop kind zijn en wij hebben samen met de ouders de taak om een liefdevolle kring om de kinderen heen te vormen. Allereerst om je eigen kind en vervolgens ook om de groep waar jouw kind bij hoort.

Gezamenlijke taal

Een onderdeel waar we op De Proeftuin ook bewust aandacht voor hebben is de taal die we gebruiken, zowel onderling als richting de kinderen, de ouders en andere betrokkenen. De taal die wij op De Proeftuin gebruiken zegt iets over wie wij zijn en hoe wij willen zijn. Het gaat niet enkel over de woorden die wij spreken maar over de bezieling daarvan: de manier waarop je je verbindt met jezelf en anderen en de wijze waarop je omgaat met bijvoorbeeld blijdschap, verdriet, en teleurstelling in die verbinding. Onze communicatie (op alle lagen en verbindingen) wordt gekenmerkt door:

- Empathie
- Authenticiteit
- Respect / eerbied
- Nieuwsgierigheid
- Zelfonthulling
- Warmte
- Eerlijkheid en directheid
- Concreetheid
- Bereidheid te confronteren
- Kracht / gezag
- Dialoogbereidheid en -vaardigheid
- Benaderbaarheid en beschikbaarheid

Dit bereiken wij door steeds van ik naar jij naar wij te gaan:

Ik, wie ben ik? Iets vinden (een oordeel hebben) daarop kunnen reflecteren

Jij, wie ben jij? Jouw oordeel herkennen, erkennen en vervolgens opschorten; er ontstaat oprechte nieuwsgierigheid naar de ander

Wij, wie zijn wij? Alles wat er is (je hebt geen last van jezelf of de ander); bouwen aan een gezamenlijke toekomst waarin ontwikkeling en nieuwe perspectieven mogelijk zijn

Gemeenschap

We zijn een warme plek waar kinderen, ouders en pedagogen zich thuis voelen. De deur staat open en de drempel is laag. Zonder oordeel willen we open en eerlijk met elkaar werken. Fouten worden er gemaakt en worden ook weer hersteld. We gaan op een eerbiedige manier met elkaar om waarbij we het woord **eerbied** uitleggen als een gevoel of uiting waarmee je laat merken dat je iemand aanvaardt als een waardig en waardevol mens.

Vanuit bovenstaand schrijven verwachten we van ouders dat ze als partners meedenken, doen en praten in het creëren van een veilige school. We verachten dat ouders de signalen die ze krijgen rondom pestgedrag serieus nemen en contact opnemen met school wanneer er zorgen zijn. Daarnaast verwachten we van ouders dat

ze op een respectvolle manier communiceren over hun eigen kind, andere kinderen en de pedagogen van De Proeftuin.

8. Anti-pestcoördinator

De anti-pestcoördinator is een aanspreekpunt voor kinderen, ouders en personeel. Hij/zij bewaakt de uitvoering van het protocol en ondersteunt bij complexe situaties. Tevens draagt hij/zij zorg voor evaluatie en bijstelling.

Binnen De Proeftuin is de anti-pestcoördinator de pedagoog die de vragenlijsten bij de kinderen afneemt. Vanaf groep 6 is dit verplicht. Op De Proeftuin wordt de vragenlijst behorende bij de Regenboogaanpak van BVS ingezet in groep 6. Afspraken omtrent deze inzet vind je in de map; Regenboog.

9. Evaluatie en borging

Jaarlijks vindt er een evaluatie van het pestprotocol plaats en wordt deze waar nodig bijgesteld.

10. Slotverklaring

Onze school gelooft dat een veilige school niet ontstaat door regels alleen, maar door moreel handelen in relatie tot elkaar. Wij kiezen ervoor kinderen niet alleen te leren *wat mag*, maar vooral *wat het betekent mens te zijn met anderen*.

Anti-pestprotocol in kindertaal

Samen zorgen we voor een fijne school

1. Onze school

Op onze school moet iedereen zich **veilig en welkom** voelen. Iedereen is anders, en dat is goed. We gaan **respectvol** met elkaar om.

2. Wat is pesten?

Pesten is **niet hetzelfde als ruzie**. Pesten is:

- iemand **vaak en expres** pijn doen;
- iemand **uitsluiten** of buitensluiten;
- iemand **uitlachen, bedreigen of beledigen**;
- iemand online pesten (bijvoorbeeld via WhatsApp of games).

Pesten stopt niet vanzelf. Daarom doen we er samen iets aan.

3. Wat vinden wij belangrijk?

Op onze school geldt:

- Iedereen mag zichzelf zijn
- Iedereen hoort erbij
- We zorgen voor elkaar
- We kijken niet weg als iemand gepest wordt

Als je ziet dat iemand wordt gepest en je doet niets, dan blijft het pesten doorgaan.

4. Wat kun jij doen als je wordt gepest?

Als jij wordt gepest:

- Vertel het aan de leerkracht
- Of aan een andere volwassene op school
- Of aan je ouders
- Blijf er niet alleen mee lopen

*Pesten melden is **niet klikken**, maar **helpen**.*

5. Wat kun jij doen als je ziet dat iemand wordt gepest?

Als je ziet dat iemand anders wordt gepest, kun je:

- Zeggen dat het moet stoppen
- De gepeste leerling helpen
- Het aan een volwassene vertellen

*Je bent dan een **helper**.*

6. Wat doet de school bij pesten?

Stap 1 – We luisteren

De juf om meester luistert goed naar wat er is gebeurd. Iedereen mag zijn verhaal vertellen.

Stap 2 – We praten erover

We praten met de leerling die pest en leggen uit wat pesten met een ander doet en waarom dit niet oké is.

Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen gedrag.

Stap 3 – We maken afspraken

We maken duidelijke afspraken zodat het pesten stopt. We kijken hoe het weer goed kan worden.

Stap 4 – We blijven opletten

De leerkracht blijft kijken of het beter gaat. Als het nodig is, helpen andere volwassenen mee.

7. Wat als pesten niet stopt?

Als pesten doorgaat dan moeten wel strenger worden want een ander is dan in gevaar. We vragen dan aan de papa's en mama's om mee te praten over een goede oplossing en we zorgen voor extra veiligheid dat kan bijvoorbeeld betekenen dat sommige kinderen een tijdje heel dicht bij de juf of meester zijn. En misschien ook wel eens een dagje thuis.

8. Bij wie kun je terecht?

Je kunt altijd praten met je meester of juf of iemand anders in de school die je vertrouwt.

*Je staat er **niet alleen voor**.*

9. Samen maken we de school fijn

Een fijne school maken we samen door naar elkaar te luisteren en voor elkaar te zorgen. En wanneer we zien dat iemand het moeilijk heeft dan helpen we of komen we voor diegene op.

Zoals wij met elkaar omgaan, zo wordt onze school.